

Kornoelje

Najaar 2023 - Nummer 81

Herfst jungle

Kim Merel

Inhoud

Voorwoord Een nieuwe start	3
Vliegen en wespen	5
‘Ik geloof óók in KLEINE acties’ Interview met Carla Veldhuis, beleidsambtenaar klimaatadaptatie gemeente Tynaarlo	9
Uit de krant Klimaat en vlinders	12
Bestrijdingsmiddelen of gewasbescherming?	13
Natuurmoment Beesten in huis	15
Natuurbescherming anno 2023 Vallen of opstaan?	17
Een mooi steenuilenjaar in Donderen	19
De Franse vogelatlas	22
Erik van Ommen De blauwe reiger	27
Natuurmoment De duif en de havik	28
Fotograaf in beeld ‘Neem de tijd om te ontdekken wat je leuk vindt om te fotograferen’ interview met Dick Koelewijn	29
Spinnenteldag	31
Waarom beschermen we de Steenuil eigenlijk actief?	35
Natuurmoment Wespen op zolder	36
Activiteitenprogramma 2023-2024	37
Colofon	40

hoveniersbedrijf

Sander Bosch bv

mobiel: (06) 51 31 64 62

postadres

Postbus 47

tel. (0592) 54 20 69

fax (0592) 54 43 24

9480 AA Vries

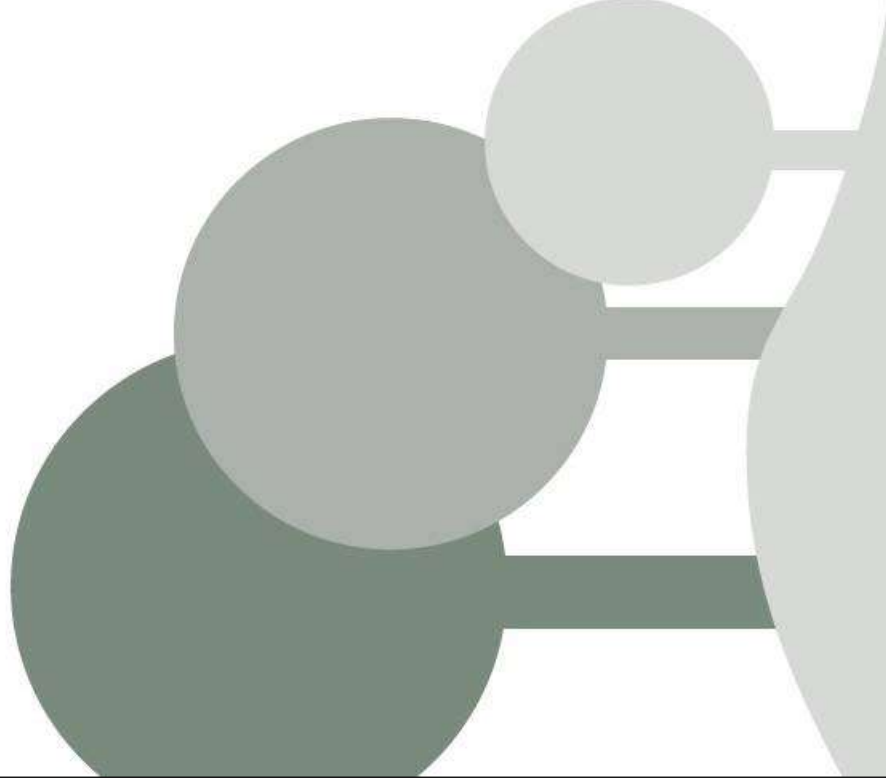
Assen

info@sander-bosch.nl

www.Sander-Bosch.nl

Ketellapperstraat 57

9403 VS Assen

Voorwoord | Een nieuwe start

Na een paar coronajaren wordt een oud proces weer gestart. Dat kende ik zelf nog niet. De drie zelfstandige IVN's in de gemeente (Eelde-Paterswolde, Zuidlaren en Vries) overleggen periodiek met de gemeente. Dat overleg moet goed voorbereid worden. Waar lopen we tegenaan, op welk terrein kunnen wij iets voor de gemeente betekenen, hoe zit het met oude afspraken? Zijn die er nog en worden er naar gehandeld?

Een paar voorbeelden van oude afspraken. Maaibeleid van bermen. Denk aan de erfenis van wijlen Wietske Jonker. Niet alles in één keer maaien. Hoe zat het ook al weer met het kappen van bomen? In 2015 hebben de IVN's een inventarisatie opgesteld van monumentale bomen in de gemeente. De afspraak is gemaakt dat de gemeente contact zoekt met de betrokken IVN afdeling als een eigen (dus gemeentelijke) boom op de nominatie staat gekapt te gaan worden. Gebeurt niet altijd.

Contacten worden weer gelegd of vernieuwd. Want ook de gemeente kent vele nieuwe gezichten. Dat geldt niet alleen het college van Burgemeester en Wethouders en de Raad, maar ook het ambtelijk apparaat. En we moeten elkaar zien te vinden. Weten dat je er bent. En dan is het handig om elkaar te kennen, te weten waar je voor staat, en kennis te delen. Dat geldt niet alleen het contact met de gemeente, maar ook het contact met de verenigingen in de andere kernen. De afdeling Vries is de kleinste van de drie, en daardoor ook wel wat kwetsbaar. Ook daarover hebben wij gesproken in het overleg met de collega-besturen.

Die kwetsbaarheid zal het komend jaar getest gaan worden. Twee bestuursleden -de langstzittenden, dan weten jullie wel wie dit zijn- hebben aangegeven dat zij willen terugtreden. Maart volgend jaar. Begrijpelijk, zij zijn al herbenoemd. En dus moeten wij op zoek. Heel vaak werkt het niet aan te geven: toon je belangstelling voor bestuurslidmaatschap, vraag informatie, meld je aan. Dat mag natuurlijk wel, graag zelfs. Dat spaart onnodige energie.

Natuurlijk zal er schroom zijn. Ook ik heb of had deze. Wat maakte dat ik mij toch naar voren bewoog? Dat is omdat ik mij -aangesproken- verantwoordelijk voel voor de leefbaarheid van onze samenleving. En daar hoort een actief verenigingsleven bij. En daar zijn verenigingen en besturen voor nodig. En dan kan ik niet aan de kant blijven staan. En jij?

Peter Kwast, voorzitter

De fairtrade cadeauwinkel

wereldwinkel

Voor heel veel leuke kunstnijverheid
Koffie , thee en verschillende soorten curry's
Tony Choclonely, andere chocola en nog veel meer

Westerstraat 9a
9481 CA Vries
tel: 0657682869

Lastpakken of helpers?

Tekst en foto's Nicolien Bottema

Sla de vlieg niet dood

Hij wringt zijn handjes voor U

Hij wringt zijn voetjes.

Dit is mijn favoriete haiku. Op haiku.nl vergelijkt Hans Reddingius een aantal Engelse en Nederlandse vertalingen van deze oorspronkelijk Japanse haiku. 'Voor U' in de tweede regel vindt hij te sentimenteel. Ik vind het leuk en lekker passen in het ritme van de 7 lettergrepen. Daar sta je dan met je vliegenmepper, je ziet de vlieg zijn pootjes wassen en de haiku schiet in je hoofd: "see how it wrings its hands, its feet" (vertaling van Blyth). Hij wast zijn handjes niet, hij wringt ze: "niet slaan alsjeblieft". Ik sla niet, want ik heb een gruwelijke hekel aan vliegenmeppers. Vooral aan elektrische en aan die blauwe knetterdingen die zonder onderscheid alles verbranden. Hevig geknetter: daar gaat weer een nachtvlinder. Maar ik ben ook niet blij met vliegen in huis, dus ik vang ze. Daar is een techniekje voor.

Gelukkig zijn er hulptroepen in de tuin: wespen. Op facebook kwam een vergelijkbare smeekbede voorbij om vooral geen wespen dood te slaan of in wespenvallen te vangen. 'Denk je eens in' staat er 'dat je een limonadewespje bent. Je hebt het hele jaar keihard gewerkt om de wereld ietsjes beter te maken, gestuurd door de feromonen van je koningin, je kreeg honing te eten, maar opeens aan het eind van de zomer houdt ze op met eieren leggen en de feromonen stoppen. Je raakt ontregeld, vergaat van de honger en daar is dan opeens iets zoets. Laat dat nu net een glaasje limonade zijn of een gebakje met mensen die beginnen te gillen en te slaan, terwijl je alleen even een hapje moet'. Dat slaan werkt averechts, leggen ze uit, want werkwespen maken zelf ook feromonen als het nest wordt bedreigd. Dus als jij naar dat wespje slaat, voelt het zich aangevallen, komen de feromonen vrij en snellen van alle kanten hulptroepen toe. Het advies is om een eindje bij de gezelligheid vandaan een schoteltje met suikerwater of honing neer te zetten. Dat is alles wat ze nodig hebben en ze laten je met rust.

foto 1: blokhoofdvesp op berkenzwam

foto 2: blokhoofdvesp bij spleet in berkenschors

Hoe maken wespen de wereld beter? Door lastpakken te vangen. Er zijn veel wespesoorten die geen mens kwaad doen en die je niet eens opmerkt, al zitten ze onder je neus. Op spinnenzoekdag sta ik bij de dode berkenboom. Er cirkelt een elegant wespje omheen, ze gaat overal zitten (foto 1) en kruipt dan onder de loszittende schors (foto 2). Obsidentify zegt: blokhoofdvesp (*Ectemnius*). Op verschillende plekken gaan meer wespjes naar binnen. Ze knagen blijkbaar nesten in het hout, gezien de gestaag neerdalende stroom houtmot. Het zijn graafwespen, ze vangen vliegen die ze verlammen, naar hun nest dragen en er een ei op leggen. Daar komt in ca 3 dagen een larfje uit dat 2 weken lang de vlieg opeet, daarna verpopt en in het nest onder de schors overwintert. Ze hebben in het algemeen maar één generatie per seizoen, dus deze wespjes waren waarschijnlijk dit jaar uitgekomen en dank zij het warme herfstweer meteen zelf weer aan de slag gegaan met voortplanten.

Ook in september zie ik langs een paadje in de tuin 21 zandhoopjes met een ca 3 mm breed gat bovenin (foto 3). Nooit eerder gezien in de tuin. Er vliegen kleine wespjes omheen. Mijn hoofd zegt: 'grijze zandbij' en die wespjes zijn vast parasieten van de bij. Ik ga erbij zitten posten. Er komt een wespje aan, maar het durft niet naar binnen en vliegt weer weg. Een eindje verderop is iemand een gat

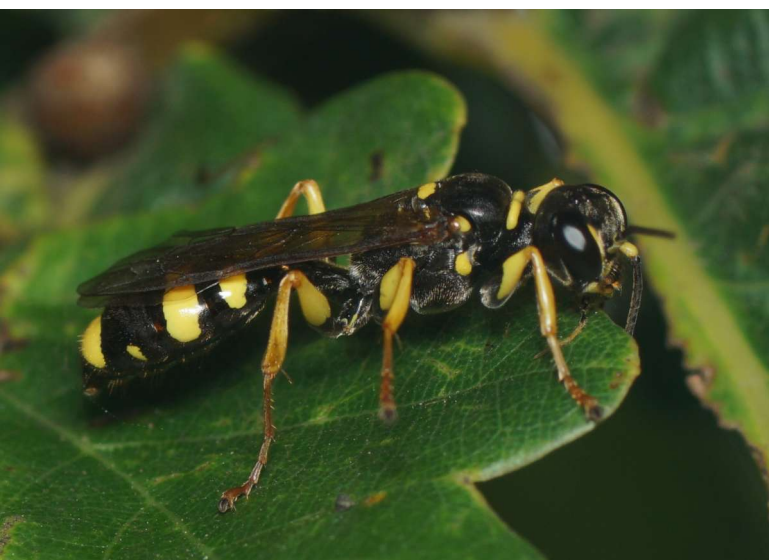

foto 3: nesthoopje van gewone vliegendoder

foto 4: gewone vliegendoder kijkt uit haar nest

in geschoten. Ik schuifel voorzichtig die kant op en zie beweging bij de opening: een zwart kopje met wat geel, maar het duikt meteen weer weg. Met de camera in de aanslag verstar ik. Komt er iets? Er komt iets! Ik druk op de videoknop. Op het filmpje zit het gekke bekken te trekken, wil naar buiten maar schrikt van mij en duikt de diepte in. Erg leuk, maar wat voor soort is het? Even later kijkt ie voorzichtig weer naar buiten en zie ik een gele “U” op het kopje (foto 4). Bladerend door een site over wespen kom ik eentje tegen met zo’n gele U, de gewone vliegendoder (*Mellinus arvensis*). Mijn hoofd had het helemaal fout. Zandbijen zijn niet meer actief in september en de hoopjes zijn van deze wespjes.

foto 5: gewone vliegendoder | foto Eric Snelleman

Er komt een wespje aan met een vlieg in haar kaken. Ze worstelt ermee door de grassprietten, schuift achterstevoren haar holletje in, maar komt er meteen weer uit. Terwijl ze de vlieg stevig vasthoudt, graaft ze driftig met alle poten rondom de ingang, draait zich om, laat zich naar beneden zakken en

verdwijnt uit het zicht. Ze zijn zo beweeglijk die wespjes dat het moeilijk is om er een goede foto van te maken en daarom mocht ik deze mooie foto lenen (foto 5, Eric Snelleman). Om te kijken of er meer zijn, doe ik een rondje door de tuin. Er zijn overal van die bergjes, maar er zitten grote gaten in, iemand heeft erin zitten graven of wroeten. Hopelijk kwam de graver niet diep genoeg, want de gangen kunnen wel tot 50 cm diep zijn, zoals te zien aan het gele zand dat ze soms omhoog halen. Ik ben erg blij met deze graafwespjes, want ze kunnen wel 100 vliegen per jaar vangen. Dat verklaart dan misschien waarom ik dit jaar zelf zo weinig vliegen hoef te vangen. En daarom eindig ik met deze zelfgemaakte haiku:

Dood de wesp toch niet

Zie hoe hard ze werkt voor jou

Ze vangt de vliegen.

Brillen & Contactlenzen

Ook voor:
Verrekijkers en Loepen
(Horloge)Batterijen/Horlogebandjes
Gehoorapparaten

Aangesloten bij NUVO/ANVC
Gratis parkeren voor de deur!

‘Ik geloof óók in KLEINE acties’

interview Ina Maring en Joke Rosier

Het klimaat verandert en de aarde warmt op. We moeten ons voorbereiden op de risico's van dit veranderende klimaat en onze omgeving hierop aanpassen. Dit anticiperen op de veranderingen heet klimaatadaptatie.

We gaan in gesprek met Carla Veldhuis. Carla is sinds juni 2021 Beleidsmedewerker Klimaatadaptatie voor de gemeente Tynaarlo. In steeds meer gemeenten in Nederland worden medewerkers met dezelfde of vergelijkbare functie aangesteld. In het Klimaatakkoord is vastgesteld dat overheden op alle niveaus maatregelen moeten nemen om de doelstellingen te halen. Voor de lokale overheden betekent dit, dat zij vaak maatregelen moeten nemen die van invloed zijn op de directe leefomgeving van de inwoners.

Vorig jaar hebben we Carla leren kennen toen ze met ons IVN-bestuur contact opnam over de nationale Tuin- en Klimaatroute. Haar vraag was of IVN-leden bereid waren op de open dag in september '22 hun tuin open te stellen voor publiek als voorbeeld van natuurlijke, duurzame, bio-diverse tuinen. Twee IVN-leden hebben daaraan meegedaan. Hun tuinen werden redelijk goed bezocht.

Afstemmen in het werkveld

Toen Carla aan haar klus -een nieuwe functie binnen de gemeente- begon, ging ze in gesprek met veel mensen binnen en buiten het ambtelijke apparaat om te weten waar raakvlakken waren met klimaatadaptatie. Het onderwerp raakt aan een heleboel thema's zoals duurzaamheid, energie, biodiversiteit. Maar ook speelt het een rol bij de groenvoorziening, groenonderhoud, verlenen van vergunningen, riolering, waterbeheer, woningbouw en nog veel meer aanpalende werkterreinen. 'Informatie uitwisselen met landelijke, provinciale en regionale overheden, waterschappen, woningcorporaties en de gezamenlijke poging om zo duurzaam mogelijke resultaten te behalen op tal van terreinen, is één van mijn taken', vertelt Carla.

Bewustwording

Een andere, minstens zo belangrijke taak is het werken met en voor de inwoners van de gemeente Tynaarlo. 'Alles begint met bewustwording. En alle kleine stapjes in de goede richting zijn winst. Het begint allemaal bij bewustwording. Veel mensen zijn zich er al van bewust dat ze zich kunnen aanpassen aan de weersextremen en handelen daar naar. Maar er zijn nog altijd best veel versteende tuinen. Ik vraag me dan vooral af of die tuineigenaren weten dat ze daarmee bijdragen aan hittestress en wateroverlast. Op particulier terrein kunnen we niets doen, maar ik vind informeren en de goede voorbeelden laten zien wel zinvol.' Er zijn ook mensen die het beleid bewust dan wel onbewust doorkruisen. Bijvoorbeeld de bermen van de provincie of gemeente. Als bermeigenaar hebben ze een eigen maaibeleid. Daarbij wordt op een aantal locaties en op bepaalde momenten van het jaar de beplanting bewust met rust gelaten voor de aanwezige natuur. 'Er zijn inwoners die zelf de berm voor hun woning of perceel gaan maaien. Mogelijk omdat ze houden van strak en kort geschoren. We krijgen vrij regelmatig klachten van bewoners dat er ergens niet of gedeeltelijk is gemaaid. Zo jammer! Ik denk dat we telkens weer moeten gaan communiceren dat we bewust maaien en waarom we dat zo doen.'

Kleine acties

Carla is ervan overtuigd dat kleine acties ook bijdragen aan het vergroten van de bewustwording. Als voorbeeld van zo'n kleine actie noemt ze het 'Hotel voor

Gemeente Tynaarlo

Klimaatsupporter

Carla Veldhuis op het dak van het gemeentehuis. Foto ontleend aan de website nkw2023.nl

kleine diertjes project', dat ze tijdens de Klimaatweek aan basisscholen in de gemeente heeft aangeboden. Daarbij nemen kinderen een tegel of een steen uit de tuin mee naar school en krijgen in ruil daarvoor een zakje biologische bloembollen die ze op de opengevallen plaats kunnen planten. Van de stenen bouwen ze samen een hotel voor kleine diertjes. IVN ontwikkelde educatieve leskaarten, die bij de hotels kunnen worden gebruikt. Een dergelijk project is vaak aanleiding tot een gesprek, ook met de ouders, over de inrichting van tuinen. Bijvoorbeeld met iemand die last heeft van wateroverlast, maar wel zijn hele erf of tuin heeft bestraat. Of met iemand die constateert dat er vrijwel nooit vogels of egels de tuin bezoeken. Dus bespreek je hoe belangrijk beplanting is om de biodiversiteit te bevorderen, om insecten en vogels in je tuin te krijgen, schaduwplekken te genereren en te zorgen dat het regenwater de grond kan intrekken. Bomen in plaats van parasols of zonwering. Dergelijke gesprekken zijn belangrijk volgens Carla. 'Mensen kunnen zelf allerlei aanpassingen doen rond hun woning om hittestress en wateroverlast te voorkomen. Dat kunnen we vertellen, maar we kunnen het niet verplichten'. Carla wijst op het gevaar van een overkill aan informatie. 'Te veel informatie kan mensen ook het gevoel geven dat ze het niet goed genoeg doen. Dat kan eerder verlamdend werken dan uitdagend. Het is nog een hele kunst om mensen mee te krijgen.'

Het goede voorbeeld

Helaas heeft de gemeente niet alles in eigen hand. Zoals bijvoorbeeld het spuiten van gif op gewassen. 'Dat zou ik graag willen verbieden, maar dit valt onder landelijk beleid'. En zo zijn er meer voorbeelden te noemen. 'Belangrijk is dat we, ondanks de wetenschap dat we niet alles kunnen veranderen, stappen blijven zetten op de ingeslagen weg.' De voorbeeldfunctie van de gemeente is daarbij van belang: goed voorbeeld doet goed volgen. Het gemeentehuis van Tynaarlo was 20 jaar geleden al het 'duurzaamste gemeentehuis van Nederland', met o.a. een warmte-koude systeem en een sedumdak. 'We zaaien bermen in met een bloemrijk zadenmengsel en planten telkens vaker biologische bloembollen. Het ziet er mooi uit en dient als voedsel voor de eerste insecten. Volgend jaar worden de grasbermen langs de oprijlaan naar het gemeentehuis omgevormd tot meer bloemrijke bermen.'

Bewonersinitiatieven

Carla komt graag in contact met bewoners met groene en klimaatadaptieve ideeën voor hun omgeving. Daarbij is het goed om te weten dat de provincie subsidie verstrekt voor groene bewonersinitiatieven! Zie www.provincie.drenthe.nl/loket/producten-diensten/subsidie-groene-bewonersinitiatieven/

Carla: 'Tynaarlo heeft het predicaat 'groene gemeente' en dat willen graag zo houden. Wat mij betreft liefst in samenwerking met de inwoners!'

Uit de krant

Klimaat en vlinders

Klimaatverandering heeft een grote invloed op de vlinderstand in Nederland. Koudeminnende soorten als het veenbesblauwtje en de veenbesparelmoedervlinder zullen verdwijnen. Door de opwarming komen naar Nederland meer opportunisten als de koninginpage, die grote afstanden kunnen afleggen. Er zullen uiteindelijk meer soorten bijkomen dan verdwijnen, maar dat is geen positief nieuws. Specialistische soorten kunnen niet met het klimaat 'meebewegen' en zullen dus uitsterven.

In Nederland komt het veebesblauwtje alleen nog voor in Drenthe en Zuid-Oost Groningen. Foto Joey Blom, Dwingelderveld, juni 2019

(Dagblad vh Noorden | 8-8-23)

Bestrijdingsmiddelen of gewasbescherming?

Peter Kwast

Diverse leden zijn bezorgd over de lelieteelt. Deze rukt op, ook in onze provincie, ook in onze eigen omgeving. En deze gaat gepaard met een behoorlijke hoeveelheid bestrijdingsmiddelen. Je mag het ook pesticiden noemen. Na een jaar lelieteelt is het daarvoor gebruikte perceel een aantal jaren niet meer bruikbaar om lelies te telen. De voeding van lelies trekt een wissel op de bodem, maar ook het effect van de bestrijdingsmiddelen ligt er niet om.

Leden maken zich zorgen over de bestrijdingsmiddelen. Natuurlijk, deze zijn stuk voor stuk goedgekeurd voor gebruik in de omgeving, goedgekeurd door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Maar op grond waarvan? Wat zijn precies de eisen? Op de site van Cbtg vind je hierover in algemene termen wel iets. Bijvoorbeeld www.ctgb.nl/toelating-en-gebruik/informatie-over-gebruik. Het steekt allemaal nauw. Maar wat doen de middelen als zij in combinatie gebruikt worden? Dat is niet bekend. En worden altijd de voorzorgsmaatregelen in acht genomen? Diverse (neurologische) ziekten worden met de goedgekeurde middelen in verband gebracht. Dat zijn zeker geen onschuldige ziekten, en ook niet omkeerbaar.

Om gewicht in de schaal te kunnen leggen is een stichting in het leven geroepen: Meten=Weten. Alleen op basis van argumenten kun je vergunningen voor

foto RTV Drenthe

lelieteelt en wat daarmee samenhangt aanvechten. Dan moet je weten waarom het gaat. Dat vergt niet alleen geld maar ook overtuigend bewijs. Onlangs besliste een rechter dat geen bestrijdingsmiddelen -die heten in jargon overigens middelen voor gewasbescherming- gebruikt mogen worden. De rechter gebruikt dan de woorden 'in een afweging van belangen'. Maar een andere rechter keurde in hoger beroep het gebruik van (een mengsel van) 4 middelen toch goed. Of die 4 middelen voor onze gezondheid veilig zijn weet ik niet. 36 andere middelen zijn via die uitspraak even van de baan.

Wat kun je hiermee? Niet gek veel. Zolang er binnen de marges van vergunningen wordt gewerkt. Onze afdeling heeft een reactie geschreven op het Voorontwerp van de Omgevingsvisie van de gemeente Tynaarlo. In de reactie is aandacht gevraagd voor de lelieteelt en gebruik van pesticiden.

Maar je kunt wel iets. Jij ziet de teler spuiten op zijn gewas. En jij ziet de nevel jouw kant op waaien. Je kunt door die wolk wandelen of fietsen. Je krijgt dan onherroepelijk het spul binnen. Een eventueel mondkapje gaat je niet helpen. Ik geef je in overweging een blokje om te gaan -aan de kant waar de wind vandaan komt- of terug te gaan. In een auto kun je -als je snel genoeg bent- de externe circulatie van de lucht uitschakelen. Als je echter een huis naast het perceel hebt dan is er geen ontkomen aan: ramen en deuren sluiten en mechanische ventilatie uitdoen geeft misschien een beetje soelaas, maar uiteindelijk -ik wil niet vervelend zijn- helpt het niet.

Ondertussen volgen wij hoe het verder gaat met de lelieteelt. En we krijgen regelmatig informatie van Meten=Weten.

TOLNER

BEELD - GELUID - HUISHOUEDELIJKE APPARATUUR

Beesten in huis

Hannah Grieuwerda

Onderstaande 'natuurmomenten' speelden zich af binnen tien dagen en ze zijn alle vier echt gebeurd.

Het begon met een vogeltje dat in de huiskamer was beland. Een paar jaar geleden was dat ook al eens gebeurd. Toen zat een zielig meesje in de voormalige open haard – nu gesloten gashaard. Met vereende krachten hebben wij die toen bevrijd. Nu hoorde ik weer zo'n doordringend gepiep, dus ik liep meteen naar de haard. Niets te zien. In de kamer ook niets te zien. Misschien zat ie ergens vast in het rookkanaal, hoe moet dat nu? Ieder tien seconden die keiharde piep! Toen we nog eens goed luisterden, merkten we dat het geluid meer vanuit de open keuken kwam. Weer goed gezocht en uiteindelijk gevonden: het was de rookmelder die helemaal op drift was geraakt. Gauw van de muur gedraaid, enigszins gedemonteerd, maar niet stil te krijgen. Ik heb die schreeuwende vogel in een oude handdoek gewikkeld en achterin een kast in de bijkeuken gelegd. Niks meer van gehoord!

Een paar dagen later waren we op bezoek bij vrienden in Zeegse. We hadden goed zicht op de tuin en iemand riep: kijk een eekhoorn. Ik greep natuurlijk direct naar mijn telefoon. In het vogelhuisje bevond zich een beest, geen eekhoorn, maar wat was het wel? Ik maakte de foto en het dier

flitste weg. Na enige discussie besloten we tot een steenmarter. Of was het toch een boommarter? Oortjes, witte vlek, de kenners onder jullie kunnen dat waarschijnlijk wel beoordelen.

Door omstandigheden had ik mijn wandelschoenen een tijdje niet aan gehad. Maar nu zou het weer eens gebeuren, eindelijk weer eens een rondje hierachter. Ik had de linker schoen al aan, maar de rechter lukte niet goed. Misschien zat er nog een sok in? Toen ik mijn voet terug trok moest ik erg gillen: een levensgrote kikker sprong uit de schoen tevoorschijn! Het was zonder enige twijfel een kikker, hij maakte sprongen van een halve meter in onze keurige werkkamer. Hij bleef even wachten voor de zijdeur, een buitendeur. Toen ik die opende sprong hij direct naar buiten. Hoe kwam dat dier in vredesnaam binnen, de deuren staan nooit open.

Datzelfde raadsel speelde twee dagen later nog een keer. Die werkkamer is een verbouwde garage. Garagedeuren hermetisch afgesloten en geïsoleerd, een stevig plafond gemonteerd. Een beveiligde buitendeur, altijd op slot, en twee binnendeuren, altijd gesloten. Het was avond, ik knipte het licht aan en ik zag hem direct zitten, in de hoek tegen het plafond: een levensechte vleermuis! De schrik was niet zo hevig als met die kikker, maar toch. Toen ik dichterbij kwam begon het dier te fladderen. Het is een nachtdier, bedacht ik me. Ik knipte het licht weer uit en opende die zijdeur. En ja hoor, hij ritselde onmiddellijk naar buiten.

Iedereen heeft wel van die kleine beestjes in huis, maar dit was andere koek. Toch?

Natuur anno 2023: vallen of opstaan?

Sipke Sikkes

Dit is de titel van een in mei j.l. verschenen rapport over de ontwikkeling van de natuur in Nederland, geschreven door Henry Prins, gepensioneerd onderzoeker van de Wageningse universiteit (WUR). Doel van het rapport is om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de natuur in Nederland. Dit tegen de achtergrond van de huidige stikstofcrisis die, zoals hij stelt, onze samenleving dreigt te verstikken.

Prins onderzocht van 521 soorten de ontwikkeling vanaf het jaar 2000. Het betreft vaatplanten, mossen, vlinders, libellen, vogels, zoogdieren, vissen, amfibieën en reptielen. Van iedere soort is bepaald of van deze vanaf 2000 de verspreiding is toegenomen, stabiel gebleven of afgenomen. Hij concludeert dat van de 521 soorten 12% (ongeveer 60) is afgenomen, 459 (88%) soorten zijn gelijk gebleven of toegenomen. Planten, zoogdieren en zoetwatervissen scoorden bovengemiddeld goed, een deel van de broedvogels, dagvlinders en mossen heeft het nog steeds moeilijk. Verder zijn er na 2000 weer enkele verdwenen soorten teruggekomen en zijn er enkele nieuwe soorten bijgekomen. Ook heeft Prins aangegeven wat de belangrijkste oorzaken zijn van de achteruitgang van soorten. Hij stelt dat stikstof niet meer de hoofdrol speelt bij die achteruitgang, maar dat waterfactoren zoals verdroging veel belangrijker zijn geworden.

Zijn conclusie is dat de natuur in Nederland zich na 2000 goed herstelt van de verslechtering in de zeventiger en tachtiger jaren van de vorige eeuw. Hij pleit daarom voor het terugdraaien van de strenge stikstofwet van 2019 en het stimuleren van een verdere verduurzaming van de landbouw op een voor alle betrokkenen verbindende wijze.

De natuur, zegt hij, staat niet op omvallen, maar is bezig met opstaan!

ONTLUIKEND GROEN

BLOEM & GROEN STYLING

Brinkstraat 3 - 9481 BJ Vries - Tel. 0592-543056

Bruidswerk
Rouwbloemwerk
Abonnementen
Potterie
Snijbloemen en planten

www.ontluikendgroen.nl

AUTOBEDRIJF HAZENBERG B.V.

REPARATIE/ONDERHOUD, AIRCOSERVICE,
VERKOOP NIEUW/GEbruikt, TANKSTATION AVIA, WASBOXEN,
PECHHULP/TRANSPORT/BERGING, AUTOSCHADE.

Oude Asserstraat 32, Oude Asserstraat 19, Asserstraat 1

9481 BL Vries

Tel. : (0592) 54 12 12

Fax : (0592) 54 40 56

K.v.K.: 04035343000

www.autobedrijf-hazenberg.nl

info@autobedrijf-hazenberg.nl

Een mooi steenuilenjaar in Donderen

Ronand Valstar

Eerst even niet in Donderen beginnen want de stilte in Yde, wat steenuilen betreft, lijkt niet helemaal stil te zijn. We hebben een paar meldingen van inwoners gekregen, die oor hebben voor steenuilen, dat ze toch iets steenuilachtigs gehoord hebben. Gezien zijn ze nog niet, maar er is toch weer enige hoop dat ze ooit terugkeren in Yde. Op de grens tussen Vries en Donderen vertoeven ze wel, niet in de nestkasten maar mogelijk wel onder dak ergens in een schuur. Ze worden gehoord en soms gezien.

Midden in Donderen was het bij het luisteren, in de late wintermaanden van 2023, een lust voor het oor. Op wel vijf verschillende plaatsen riepen de mannetjesuilen, en hoogstwaarschijnlijk ook een vrouwtjesuil, terug op de roep die we via een steenuilen-app afspeelden. Even ter herinnering: op de app laten we, in de buurt van de nestkasten, steeds 3 keer 10 kreten van het mannetje horen. Tussen iedere 10 keer zit een minuut stilte om een eventuele terugroep te horen. Komt er na 3 keer 10 geen reactie dan kun je ervan uitgaan dat er zich geen steenuil in de buurt bevindt. Met dit onderzoek kunnen we al vroeg constateren of er zich steenuilen bevinden en waar een mannetjes uil een territorium heeft waar een vrouwtje, geroepen door het mannetje, op af komt. Dat wil nog niet altijd zeggen dat er ook daadwerkelijk gebroed gaat worden, maar de kans is er.

In Donderen is één kast altijd bezet en daar worden ook altijd eieren gelegd. Zo ook dit jaar. Bij het voorzichtig kijken in de kast zagen we vijf eitjes in het nest liggen met een ouder-uiltje dat absoluut niet van plan was zich te laten verjagen.

De ervaring met steenuilen is dat het geen schade oplevert aan het broedsel of het humeur van de ouders als er in de nestkast gekeken wordt. Zo min mogelijk, maar met als doel de grootte van broedsels en het uiteindelijk uitvliegen van jongen met elkaar te kunnen vergelijken en zodoende de

groei of krimp van het aantal steenuilen te kunnen volgen.

Als we ergens een nieuwe kast plaatsen kijken we vanzelfsprekend naar de plaats waar de kast komt te hangen. Zijn er voldoende voedselmogelijkheden, is er geen open water in de buurt, zijn er verstoppelplekjes etc. Bij één van de nieuw geplaatste kasten had de nestkashouder al melding gemaakt van uilenrumoer. Een kansje dus op een broedsel. Een kans met een gouden randje zo bleek, want er lagen eveneens vijf eieren in. Tien nieuwe uiltjes zou een geweldig resultaat zijn voor onze gevederde vrienden. Maar zoals dat in het vrije leven vaak gaat, niet alles lukt, ook niet als we er zo veel mogelijk aan doen om een helpend handje uit te steken. Een paar keer hebben we uit de nestkast gevallen uiltjes weer teruggezet. Dat hoeft in principe niet, want het gebeurt regelmatig dat jonge uilen, in die fase 'takkelingen' genoemd, het nest verlaten. Ze lopen vaak tegen de stam van een boom weer naar boven of verstoppen zich ergens onder en worden aldaar door de ouders gevoerd. Zijn ze echter nog erg klein en hebben ze nauwelijks ontwikkelde vleugels dan is de kans op overleven een stuk kleiner en is terugzetten een welkome redding. Van één uiltje weten we dat deze het niet gered heeft. De kashouder vond het diertje in nogal deplorabele staat onder de nestkastboom. Redelijk groot al, maar versuft en met een verfrommeld verpakje, niet gezond ogend. In vogelopvang 'De Fûgelhelling' in Ureterp is het helaas ook niet gelukt om hem of haar op te knappen.

Zoals gezegd, tien eitjes, acht uitgekomen en na een aantal weken zijn ze door Rinus Dillerop geringd. We gaan ervan uit dat uiteindelijk zeven jonge vogels zijn uitgevlogen. Maar dat was nog niet alles. Op een avond rolde er een jonge vogel vanonder een oelebred pardoos op het terras van de boerderij van één van de kashouders. Niet uit een kast gevallen dus, maar wel uit een derde onbekend nest. Liefdevol opgevangen in een doosje, niet gewond en met een heldere blik. We hebben het dus weer los gelaten en het bleek dat hij/zij al aardig kon vliegen. Toch nog een achtste steenuil wellicht.

In het najaar gaan we de nestkasten weer langs om schoon te maken, te repareren of te vervangen. Hier en daar zullen we een nieuwe kast plaatsen om het aantal broedplaatsen uit te breiden. Voor een steenuil is het nodig om binnen een straal van zo'n 500 meter minstens vijf kasten te hebben om een keus te maken voor een goede plek en om jonge uilen van een nieuw plekje te voorzien.

En dan nog even dit: mensen die graag in bomen klimmen en de steenuil een warm hart toedragen, zijn zeer welkom om de werkgroep structureel te komen versterken. Ladders, klimtuigen, gereedschappen en een gezellige omgeving zijn beschikbaar.

Namens de Steenuilenwerkgroep Noord Drenthe afdeling: Donderen, Yde, Vries. Pieter Boekel, Michiel de Leeuw, Ronald Pauw, Paul de Vries, Ronand Valstar

Contact: Ronand Valstar | Tel: 06-20150223 | Email: kolenval@ziggo.nl

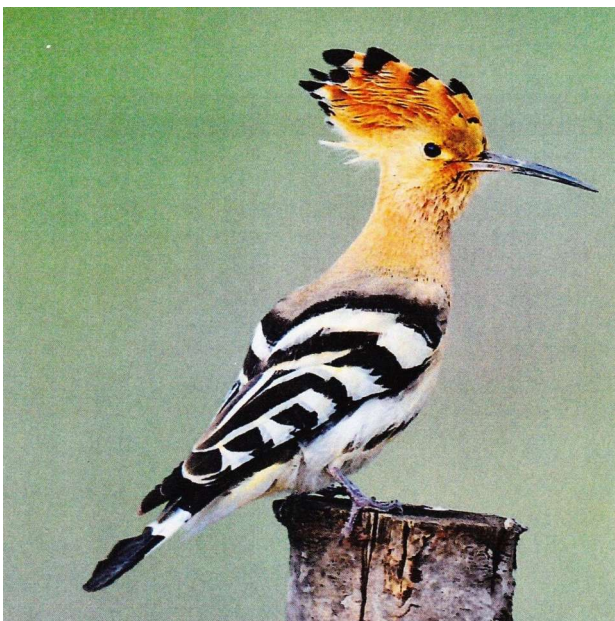
De Franse vogelatlas

Anne Hielke van der Meulen

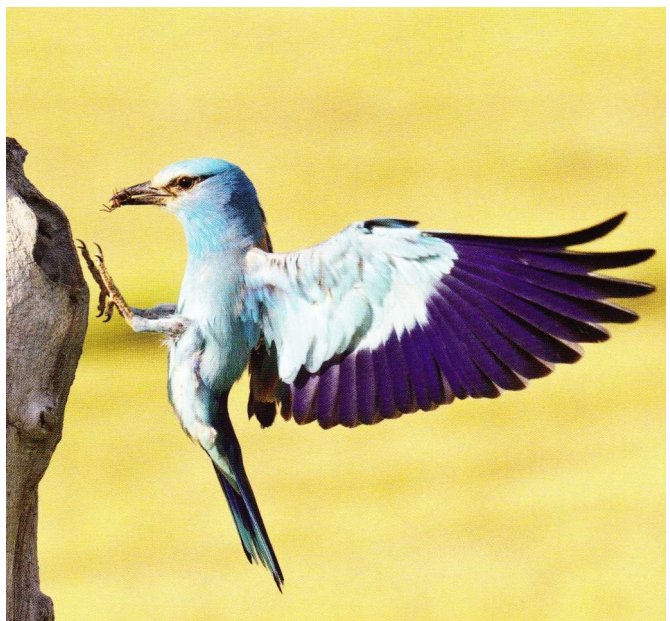
In 2015 heeft de Franse vogelbescherming (LPO) een vogelatlas uitgebracht, genaamd *Atlas des oiseaux de France métropolitaine*. Het is werkelijk een prachtig tweedelig boekwerk, met daarin kaarten en beschrijvingen van de Franse broedvogels en overwinteraars. 'Métropolitaine' geeft aan dat de overzeese gebieden niet zijn meegenomen.

Ook voor Nederlanders, die bijvoorbeeld regelmatig op vakantie naar Frankrijk gaan en graag willen weten welke vogels daar voorkomen, kan de atlas heel interessant zijn. Frankrijk is een groot en divers land, waar veel vogels te zien zijn die in Nederland niet voorkomen. Denk aan warmteminnende zuidelijke soorten, aan vogels van de bergen en van rotskusten en aan vogels van het extensieve boerenland en kale vlakten.

De atlas is verkrijgbaar via de website <https://boutique.lpo.fr> en kost € 95,- (excl. verzendkosten, voor IDEAL kies optie PayPal).

Hop ©Antoine Joris

Scharrelaar ©Stéphane Beillard

Zuidelijke warmteminnende vogelsoorten

- De Europese Kanarie houdt niet van kou en komt in Nederland amper voor. De populatie in Frankrijk wordt geschat op 250.000-500.000 broedparen. De alom

hoorbare zang van de Kanarie in voorjaar/zomer geeft mij altijd weer een buitenland-gevoel.

- In Frankrijk heb je grote kans om een kleurrijke tropisch uitgedoste vogel tegen te komen. Denk aan Bijeneter (15.000-30.000 paar), Scharrelaar (850-1050 paar) en Hop (60.000-110.000 paar).
- Naarmate het warmer wordt neemt de Cirlgors het meer en meer over van de Geelgors. De broedpopulatie Cirlgors wordt geschat op 200.000-400.000 paar.
- De Orpheusspotvogel neemt het in Frankrijk over van de in onze contreien voorkomende Spotvogel.
- In Nederland kennen we de Grasmus. Zuid-Frankrijk herbergt veel meer soorten uit deze familie, zoals de Kleine Zwartkop, Westelijke Orpheusgrasmus, de prachtige Baardgrasmus, Brilgrasmus en Provençaalse Grasmus (de laatste komt ook voor in West-Frankrijk).
- De Camargue neemt een bijzondere plaats in met broedkolonies van onder meer Flamingo en Zwarte Ibis.
- Ook vermeldenswaard zijn Slangenarend, Kuifkoekoek, Dwergooruil, Graszanger, Roodkopklauwier, Iberische Klapekster en Rotsmus.

Vogels van de bergen, heuvels en steile rotswanden

In Frankrijk heb je natuurlijk berggebieden als de Alpen en de Pyreneeën. Maar ook in lager gelegen gebieden kunnen steile rotswanden voorkomen, waar bijzondere vogels te vinden zijn.

Denk aan vogels als:

Baardgrasmus ©Aurélien Audevard

Rode rotslijster ©Yves Thonnérieux

- Alpensneeuwhoen, Korhoen, Auerhoen
- Steenarend (450-500 paar), meerdere soorten gieren (niet alleen in de bergen), Dwerguil, Ruigpootuil
- Alpengierzwaluw, Rotszwaluw (30.000-50.000 paar)
- Rode Rotslijster (2.000-4.000 paar), Blauwe Rotslijster (2.000-2.500 paar), Beflijster (20.000-30.000 paar)
- Bergfluitier, Rotskruiper, Taigaboomkruiper, Waterpieper, Waterspreeuw, Alpenheggenmus
- Notenkraker, Alpenkauw, Alpenkraai
- Sneeuwvink, Citroensijs, Grijsz Gors (20.000-30.000 paar)

Vogels van rotskusten

Met name in Bretagne en Normandië zijn broedkolonies van zeevogels te vinden (ook in ZO-Frankrijk en Corsica).

- Zeekoet, Alk en Papegaaiduiker broeden in vrij lage aantallen in Bretagne.
- Andere broedende zeevogels zijn onder meer Noordse Stormvogel, Stormvogeltje, Jan-van-Gent, Kuifaalscholver en Drieteenmeeuw.
- Rotsduif en Oeverpieper broeden ook aan de Franse kust.

Kuifaalscholver ©Armel Deniau

Griel ©Antoine Joris

Vogels van extensief boerenland en kale vlakten

- De populatie Kleine Trap wordt geschat op ca. 2500 territoria, die zich uitsluitend bevinden in zuidoost- en midwest-Frankrijk.

- Frankrijk is (samen met Spanje en Portugal) nog een van de weinige West-Europese landen met aanzienlijke aantallen van de Griel. De populatie Griel wordt geschat op 19.000–28.000 broedparen.
- De broedpopulatie Kuifleeuwerik wordt geschat op 15.000-30.000 paar (in Nederland vrijwel uitgestorven).
- De broedpopulatie Ortolaan wordt geschat op 5000-8000 paar. Omdat er sprake is van sterke afname en de inventarisatieperiode 2009-2012 betrof, kunnen we wel aannemen dat de populatie inmiddels fors lager is.
- De broedpopulatie Grauwe Gors wordt geschat op 200.000-400.000 paar (Nederlandse vogelatlas 0-2 broedparen)

Opmerkelijkheden

- In Frankrijk kennen ze geen ganzenprobleem. De geschatte totale populatie Kolgans is in de winter 500-1100 individuen. Loop in Nederland een polder in en grote kans dat je er al meer ziet. De totale broedpopulatie Grauwe Gans wordt geschat op ca. 200 paar, de Nijlgans idem.
- De Zwarte Wouw komt buiten NW-Frankrijk bijna overal voor. De broedpopulatie wordt geschat op ca. 30.000 paar en dat is ca. 10 maal meer dan die van de Rode Wouw.
- De broedpopulatie Blauwe Kiekendief wordt geschat op 13.000–22.000 paar (Nederlandse vogelatlas 10-14 broedpaar).
- De broedpopulatie Strandplevier wordt geschat op 1260–1526 paar. Het is duidelijk dat de Strandplevier in Frankrijk meer mogelijkheden heeft om ongestoord te broeden dan in Nederland.
- De broedpopulatie Geelpootmeeuw is ca. 34.000 paar en is daarmee groter dan die van de Kleine Mantelmeeuw.
- De broedpopulatie van de Draaihals wordt geschat op 20.000-40.000 paar en doet daarmee weinig onder voor de Kleine Bonte Specht en de Zwarte Specht (Nederlandse vogelatlas 35-75 paar).
- De Grote Karekiet doet het met 2000-3000 broedpaar een stuk beter dan in Nederland. Met name de Camargue is een bolwerk.

De jacht

Bij elke vogel is aangegeven of deze de status 'chassable' of 'protégée' heeft. Waarom een vogel bejaagd mag worden of niet, daar valt voor mij geen lijn in te ontdekken. Zeldzaamheid speelt slechts een beperkte rol. Mij bekruipt het gevoel

dat vogels die het goed doen in de pan bejaagd mogen worden en dat de overige beschermd zijn.

- Alle hoenderachtigen mogen bejaagd worden. Ook Hazelhoen, Alpensneeuwhoen, Korhoen en Auerhoen.
- De meeste eenden en ganzen mogen bejaagd worden. Ook soorten als Zomertaling, Krooneend, Brilduiker en IJseend (winterpopulatie IJseend wordt geschat op 10-80 individuen).
- Alle futen, reigers, meeuwen en sterns zijn beschermd.
- Alle roofvogels en uilen zijn beschermd.
- Weidevogels mogen bejaagd worden. Ook Kievit, Watersnip, Grutto, Wulp, Tureluur, Veldleeuwerik en Kempphaan (winterpopulatie 250-500 individuen, broedpopulatie 0-2 paar).
- Alle duiven mogen bejaagd worden, ook de Zomertortel. Hier zijn er overigens nog opmerkelijk veel van in Frankrijk. De broedpopulatie Zomertortel wordt geschat op 300.000-500.000 paar. Dat is een factor 10 hoger dan Duitsland en de Nederlandse populatie is nog veel lager.
- Bijna alle kleine vogeltjes zijn beschermd. Zoals bijvoorbeeld Winterkoning, Roodborst, Zwartkop, Tjiftjaf, Koolmees, Huismus en Vink (meest algemene broedvogel met 7-11 miljoen paar). Merel en andere lijsters en Spreeuwen hebben de pech iets groter te zijn en mogen wel bejaagd worden.

Franse vogelnamen

Tot slot nog wat Franse vogelnamen, die ik wel goed dan wel grappig vind. Smient is 'Canard siffleur' (fluiteend), Kempphaan is 'Combattant varié' (bonte vechtersbaas), Steenloper is 'Tournepierre à collier' (steenomdraaijer met halsband), Zomertortel is 'Tourterelle des bois' (Tortel van het bos), Winterkoning is 'Troglodyte mignon' (charmante holbewoner), Baardman is 'Panure à moustaches' (paneermeel met snor), Matkop is 'Mésange boréale' (noordelijke mees), Gaai is 'Geai des chênes' (gaai van de eiken), Ekster is 'Pie bavarde' (babbelzieke ekster), Keep is 'Pinson du Nord' (vink uit het noorden), Putter is 'Chardonneret élégant' (sierlijke distelvink), Sijs is 'Tarin des aulnes' (sijs van de elzen), Appelvink is 'Grosbec casse-noyaux' (diksnavel pittenbreker), Cirlgors is 'Bruant zizi' ('zizi-ende' gors).

Bron: Issa N. & Muller Y. (coord. 2015), Atlas des oiseaux de France métropolitaine – Nidification et présence hivernale, LPO / SEOF / MNHN, Delachaux et Niestlé, Paris, 1408 p.

Erik van Ommen
De blauwe reiger

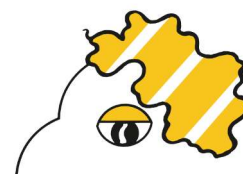
De duif en de havik

Ina Maring

Wekelijks zwem ik baantjes in zwembad De Scharlakenhof. Het liefst aan de raamkant vanwege het uitzicht op het bos. Sinds het voorjaar heb ik regelmatig zicht op een koppeltje houtduiven dat steeds op dezelfde tak, hoog in een boom oplet op de omgeving of zich met elkaar bezighoudt. Zo ook die maandagochtend, in het zonnetje, dicht naast elkaar.

Toen ineens: zoef! Een havik pakte in één beweging een van de twee van de tak en vloog er mee weg. Het beestje fladderde nog met de vrije vleugel, maar had natuurlijk geen schijn van kans. De andere duif vloog de havik met zijn of haar partner achterna, maar moest al gauw de achtervolging opgeven.

Ja, haviken eten duiven, uilen eten muizen, leeuwen eten antilopen en zwaluwen eten muggen. Zo is de natuur. Maar meestal staan we er niet zo bij stil. Behalve als we het opgegeten dier een beetje hebben leren kennen. De achtergebleven duif heb ik sindsdien niet meer op de tak gezien.

HAIRCORNER
NEWLOOK

Brinkstraat 7 | Tel.: 0592 - 543587

‘Neem de tijd om te ontdekken wat je leuk vindt om te fotograferen’

Interview door Ina Maring

In het kader van de kennismaking met de fotografen voor de Kornoelje ga ik in gesprek met Dick Koelewijn. Dick levert al sinds jaar en dag prachtige natuurfoto's aan. De zoektocht op internet laat zien, dat hij behalve natuurfoto's ook andere objecten op een fraaie manier weet vast te leggen.

Ijsvogel

Dick is geboren en getogen in Bunschoten-Spakenburg, maar woont inmiddels ruim 30 jaar in Vries. Opgegroeid in een familie van ondernemers met een duidelijke link naar de fotografie. Een familietraditie die door hem is voortgezet. Dick fotografeert hoofdzakelijk dieren en landschappen en houdt zich ook bezig met macrofotografie. Inspiratie haalt hij uit zijn eigen tuin en uit natuurgebieden binnen en buiten Nederland. Meestal levert dit op wat hij er van verwacht, maar soms heeft hij pech: ‘Vorige week gingen we naar

Texel. Ik had graag foto's willen maken van de vogeltrek, maar die is laat dit jaar. We hebben noordoostenwind nodig om de trek op gang te brengen.’

‘Ik wil vooral mooie momenten vastleggen’, zegt hij. Daarvoor gaat hij op pad naar bijvoorbeeld het Lauwersmeergebied, de Oostpolder en het Balloërveld. Het gaat hem erom ‘dat moment te pakken’. Hij spreekt zijn afschuw uit over fotografen die hun object in de koelkast bewaren om het later goed te kunnen fotograferen. Goed kijken en af en toe een interessante cursus volgen, hebben hem gemaakt tot de fotograaf die hij nu is. ‘Ik leer nog altijd en volg op dit moment een cursus over het herkennen en fotograferen van paddenstoelen.’

De technische kant van de fotografie heeft eveneens zijn aandacht. Als tiener hielp hij in 'piektijden' in de fotozaak van zijn oudere broer: na de vakanties ontwikkelen en afdrukken van de vakantiekiekjes van de klanten. Momenteel is hij lid van een fotoclub waar de leden nieuwe technieken bespreken en uitproberen.

Aan het eind van het gesprek krijg ik een korte inleiding over de systeemcamera en de full-frame camera; deze camera's zijn het meest geschikt als je natuurobjecten wilt fotograferen. Dat leidt naar de vraag hoe hij het vindt dat er zoveel met de mobiele telefoon wordt gefotografeerd. Hij geeft aan dat veel telefoontjes inmiddels over een hele goede camera beschikken en dat het niet per se noodzakelijk is om over specifieke camera's en grote lenzen te beschikken. Dick vindt het vooral belangrijk dat het plezier in fotograferen voorop staat. Zijn tip is ook: 'Maak een plan voordat je op pad gaat om te fotograferen en leg vast wat je zelf mooi of bijzonder vindt!'

'Actiefoto' van de fotograaf

Spinnenteldag

Tekst en foto's Nicolien Bottema

foto 1: kruisspin met prooi

foto 2: herfstspin, Metellina

Nauwelijks wakker nog, hoor ik bij Vroege Vogels dat het spinnenteldag is. Alleen vandaag nog. Dus fluks het warme bed uit, en met een kop koffie op de laptop de spinnenzoekkaart bestudeerd.

Verbazingwekkend hoeveel spinnen 'gewoon' zijn. Ik ken natuurlijk de trilspin die aan het plafond hangt met een slordig webje en die als je hem voorzichtig aanraakt als een dolle rondjes gaat draaien. Erg gemakkelijk. En natuurlijk kruisspinnen. Die hingen altijd binnen voor de ramen tot ze verjaagd of opgegeten werden door de trilspinnen, die ik dat ernstig kwalijk neem.

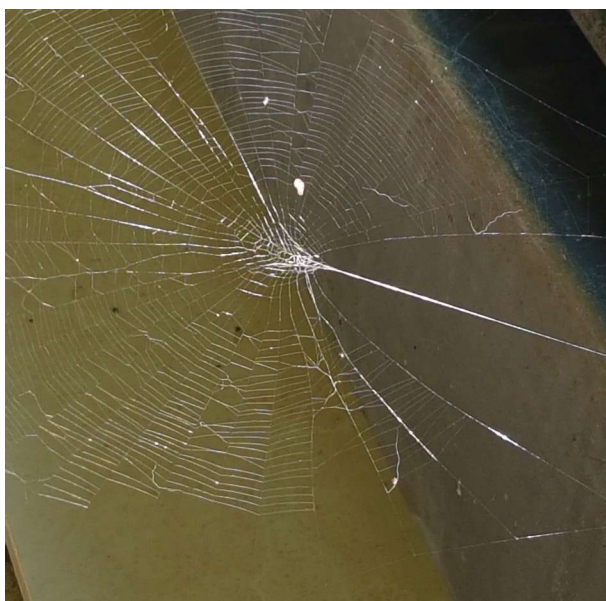
Ik hield vooral van Karelkje, een flinke kruisspin met een super plekje voor het grote raam. Ze was een voortreffelijke vliegenvanger en werd dus met egards behandeld bij het hanteren van de gordijnen. Ze werd groter en dikker en nam onwaarschijnlijke proporties aan tot ze met een plof door haar web viel en te pletter sloeg op de vensterbank. Laat dat een les zijn voor ons allen!

Nu de Karelkjes door de trilspinnen naar buiten zijn verbannen, word je, waar je ook loopt, door kruisspinnen in hun web gevangen. Een andere spin die ik al kende is de huisspin. Daar had ik ooit een leuke ervaring mee toen we tijdens een

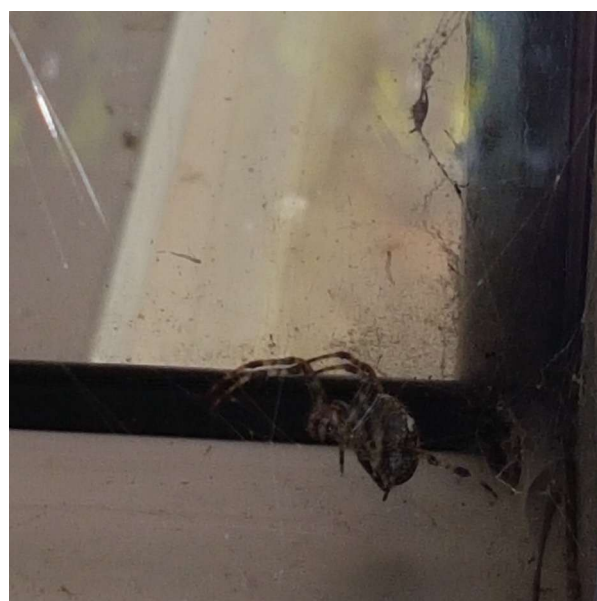
volleybaltraining streng werden toegesproken door de trainer. We zaten bedremmeld op de bank toen er aan de andere kant van de bank opeens hevig werd gegild. Er ontstond een ware wave, want de een na de ander sprong gillend overeind. Toen de wave mij bereikte, kon ik zien wat de consternatie veroorzaakte: een gigantische zwarte huisspin kwam onder de bank aanrennen. Ze had geluk dat ze bij mij eindigde, want ik ving haar in een zakdoek en bracht haar naar een veilig plekje.

Nu moest ik dus in de tuin op spinnenjacht. Ik prentte zoveel mogelijk spinnen van de kaart in mijn geheugen en ging op stap. De eerste waren wat huisspinnen en een kruisspin. Makkelijk dus. Her en der kwamen er nog 37 kruisspinnen bij. Die hingen als dikke moekes in het centrum van hun mooi geweven webben, vooral op doorgangen en rondom de bloeiende klimop waar ze verlekkerd op zweefvliegen aasden (foto 1). De herfstspin moest je ook kunnen vinden. Het was verwarrend dat ze door Obsidentify Metellina werden genoemd want die stonden niet op de zoekkaart. Ze leken een elegantere versie van een kruisspin, hingen net zo verticaal met hun kop naar beneden middenin wat kleinere webjes, maar hadden langere gestreepte poten, die ze voor en achter zich uitstrekten (foto 2).

De zon scheen mooi op een kruisspinachtig web aan de buitenkant voor een raam. Het was raar dat er een taartpunt aan ontbrak (foto 3a) en ook raar dat er geen spin in zat. Kruisspinnen zitten immers altijd midden in hun cirkelvormige wielweb. Maar kijk, de spin was er wel. Ze zat onder de dakrand en hield contact met het web via een draad die midden door een V-vormige opening in het web

foto 3a: web van venstersectorspin

foto 3b: venstersectorspin

liep (foto 3b). Aha, dat moest de venstersectorspin zijn. En hoe leuk, als je ze één maal gezien hebt herken je zomaar de volgende, want ik vond er nog vier. Voor ramen en in hoekjes zaten ook fijne zakjesvormig webjes met een tunneltje achterin (ca. 11). Er was geen spin te zien, maar dat waren waarschijnlijk de trechterspinnen. De volgende nacht ging ik buiten op stap met de zaklantaarn en vond een dergelijk tunnelwebje in de hoek van een vensterbank met zowaar een spinnetje ervoor. Gauw een foto gemaakt en Obsidentify zegt: staartspin. Knappe Obs, de spin had 2 staartjes (foto 4). Staartspinnen zijn inderdaad trechterspinnen.

foto 4: staartspin in trechtertje van web

Tegen de oude stenen muur op het noorden plakten 13 slordige webjes rondom tunneltjes tussen de stenen, vaak met een mooie ronde opening. 's Nachts zaten de bijbehorende spinnetjes voorin hun webjes en waren ze te fotograferen (foto 5). Het zullen dus wel nachtkardespinnen zijn. Volgens Waarneming.nl hebben

foto 5: herfsthangmatspin met web

ze een soort kammetje op hun achterpoten, waarmee ze speciaal gesponnen draden kunnen kammen en 'kaarden' (net zoals wol). Ze zitten dan bij dat spinsel te wachten tot een insect in de opgeruwde draden verstrikt raakt.

Het warme weer maakte dat ik op een muur in de zon de topvondst van de dag kon filmen: het huiszebraspinnetje, een kleintje maar wat een pracht (Foto 7). Ze wandelde en rende over de muur, dook op onzichtbare prooien en klapte steeds enthousiast haar tasters tegen elkaar, net witwollen handschoentjes. Maar helaas, er kan geen film in de Kornoelje.

De spinnenzoekkaart had het ook over laag bij de grondse webjes. Dus met mijn

foto 6: nachtkaaardespinn in web op oude muur

foto 7: huiszebraspin op berk

neus op de grond en ja hoor, horizontale webjes als een soort hangmatjes. De spinnetjes hingen eronder met hun buik naar boven (foto 6). Het zijn herfsthangmatspinnetjes. Ze maken vanaf 30 cm boven de grond tot op 2 meter hoogte fijne, horizontale webjes waar van alles invalt en wachten eronder tot een insect erin vast raakt. Die schijnen ze dan dwars door het web heen met gif in te spuiten. Ik heb erbij staan wachten wanneer een insect in een web zat, maar zag ze dat niet doen. En ook hier weer, toen ik ze eenmaal had gezien hield het niet meer op. Ze waren overal, vooral op lage hulststruiken. Ik telde en telde en totaal uitgeteld kwam ik uiteindelijk op 74 herfsthangmatspinnen. Ik lees dat de vrouwtjes mannetjes met geurstoffen lokken. Zo'n mannetje woont dan een tijdje bij haar in, beschermt haar en jaagt andere mannetjes weg. Allemaal heel ongebruikelijk voor spinnen. Jammer genoeg kon ik die 74 herfsthangmatspinnen niet invoeren in de telling, want dat stopte bij 50 exemplaren. Het is een schande, de kruisspin wordt duidelijk voorgetrokken en ik vraag me af of die ook bovenaan zou komen, wanneer alle tellingen boven 50 wel ingevoerd kunnen worden. Voor mij is de hangmatspin de winnaar van de dag.

Een persoonlijke noot

Waarom beschermen we de Steenuil eigenlijk actief?

Tekst Ronand Valstar

Foto Ger Brink

Het hoeft niet natuurlijk dat beschermen, maar het zou wel ontzettend jammer zijn als zo'n prachtig klein uiltje met alles wat een uil nodig heeft 'zomaar' zou verdwijnen. Dat is een reden. De steenuil eet gedierte dat zich nogal stevig kan uitbreiden en maakt dus deel uit van de, overigens al ernstig verstoorde, voedselketen. Ook dat is een reden. De natuurlijke omgeving met voldoende nestplaatsen is grotendeels verdwenen, opgeruimd. Holletjes in fruitbomen, vervallen schuurtjes, spleten en kieren in gebouwen (rotsen in gebergten, vandaar de naam) en rommelige erven met vee hebben onze opruimdrang niet overleefd. Nog een reden dus. Ik zou niet weten wat de belangrijkste is en er zijn ook nog tal van andere factoren te noemen. Voor mij persoonlijk is een reden dat ik getroffen ben door de steenuil. Toen ik voor het eerst zo'n uiltje op een afrasteringspaaltje zag zitten dacht ik: Wat is dat! Dat lijkt een merel met een heel groot hoofd, met ogen die dwars door je heen kijken. En met zo'n vanzelfsprekendheid van bestaan, hij lijkt bijna onaantastbaar. Toen ik hoorde hoe kwetsbaar en hoe bedreigd de steenuil is dacht ik: deze schoonheid mag niet verdwijnen.

Wespen op zolder

Grytsje Kramer

We bleken begin deze zomer een wespennest te hebben op onze zolder. Zeker na die heel droge start van het jaar, waarin we (behalve onze vaste bezoekers de Franse veldwespen en een enkele Europese hoornaar) nog nauwelijks een wesp hadden gezien, wilden we dat wespenvolkje niet laten doden.

We hadden eerder eens gelezen over de Wespenvriend, Sjoert Fleurke - en wisten dat die in Groningen woonde. Het bleek een aardige, kundige en zeer gemotiveerde man - en hij heeft ons en deze wespen fantastisch geholpen, voor een heel redelijke prijs. Het was heel interessant, hij legde ook uit wat hij deed, en hoe hij de koningin terugplaatste in de bak van het onrustige verstoorde volkje. Hij heeft ze een nieuwe plek gegeven, ze herstelden vlot. Later gaf hij nog door dat het heel goed met ze ging.

We dachten er foto's van te hebben gemaakt maar die blijken nu net onvindbaar. Enkel de foto van het oorspronkelijke nest. Toch stuur ik dit berichtje even in, want ik las met genoeg over de lezing die hij had zullen geven, 26 september. Hopelijk gaat deze volgend jaar door, heel boeiend, aanrader!

Activiteitenprogramma 2023-24

November

Dinsdag 14 november

**Lezing: Coöperatie 'Land van Ons',
Onneresch** door Chris Stiggelbout en
Dorothee Wortelboer.

Tijd: 20.00-22.00 uur. **Locatie:** dorpshuis
De Pan in Vries.

In de presentatie wordt de
cultuurhistorie van de Onneresch van de
vroeg-middeleeuwen tot en met de dag
van vandaag belicht: het veranderende
landschap, de grondkwaliteit en
biodiversiteit.

Sinds 2021 is 25 ha in bezit van de
coöperatie en het beheer gericht op
biodiversiteit. Daarbij vormt de transitie
naar natuurinclusieve landbouw een
speerpunt. Hierin is al een verbazend en
hoopgevend resultaat behaald.

Januari

Zondag 21 januari

Snertwandeling

Tijd: 10.00-12.00 uur. Start in het
clubhuis van de Drentsche Golf en
Country Club, Ten Oeverstraat 13,
Zeijerveen.

In 1993 heeft de gemeente Assen een
bos aangelegd rond het buurtschap
Zeijerveen en vroeg aan de bewoners of
zij ideeën hadden om het gebied nog
aantrekkelijker te maken. Oud notaris

Herman Westra van Holthe kwam met
het idee een arboretum te ontwikkelen.
Het ontwerp is gemaakt door Harry Berg,
het grove werk is uitgevoerd door een
aannemer en daarna hebben vrijwilligers
het overgenomen. Toen nog een klein
clubje. nu werken er op dinsdagochtend
20-25 vrijwilligers aan het onderhoud
van het arboretum. In de winter worden
er nog steeds nieuwe bomen en struiken
geplant. In de zomer zijn ze bezig met
het onderhoud.

We worden rondgeleid door Maarten
Elderensbosch van het arboretum.

De kosten voor de rondleiding zijn € 5
p.p. De erwtensoep kost € 7,50.

Februari

Dinsdag 13 februari

Lezing: Wormen in de bodem door
Jeroen Onrust, ecooloog aan de RUG.

Tijd: 20.00-22.00 uur. **Locatie:** dorpshuis
De Pan in Vries.

Honderden mensen uit heel Nederland
deden mee aan de eerste wormtelling
die door Groningen werd uitgerold over
het hele land. En wat een resultaat! Op
meer dan 500 plaatsen ging de schop de
grond in. Als het aan Jeroen ligt komt er
ieder jaar een telling. We weten allemaal
hoe belangrijk wormen voor de
bodemstructuur en dus de
voedselproductie zijn. In zijn lezing gaat

Jeroen in op de relatie 'wormen-boerenland-biodiversiteit'. Wil iedereen een paar wormen mee te nemen ? (als dat lukt in februari). Wanneer je op zoek bent naar een leuke lezing, dan is dit er één.

Maart

Dinsdag 19 maart

Algemene ledenvergadering IVN Vries.

Aanvang 19.30 uur. Locatie: dorps huis De Pan in Vries.

Na de pauze is er een lezing door Gerard Dekker en Bob Hogeveen (IVN Zuidlaren) over het nieuwe natuurgebied Tusschenwater.

Het is een zeer nat natuurgebied bij De Groeve. Een nieuw moerasgebied met voortdurend wisselend waterpeil, met als functies drinkwaterwinning, waterberging en natuurontwikkeling. Tijdens het broedseizoen vallen veel eilandjes droog en ontstaan er voedselrijke oeverrandjes. Vogels als de kluut, vele steltlopers, waaronder de steltkluut ontdekten dit nieuwe fourageergebied onmiddellijk. Ook een kolonie lepelaars heeft Tusschenwater als broedplaats gevonden. Door het gebied lopen kades waarover men kan wandelen. Het Drents Landschap beheert het gebied en IVN Zuidlaren brengt elk jaar de broedvogels in kaart.

April

Dinsdag 23 april

Lezing: Wespen

door Sjoerd Fleurke, voorzitter Wespenstichting.

Tijd: 20.00-22.00 uur. Locatie: dorps huis De Pan in Vries.

Wespen zijn één van de minst populaire insecten. Het zijn opdringerige spelbrekers die in de zomer barbecues en terrasjes terroriseren. Ze bouwen nesten op onhandige plekken, ze prikken. Oh ja, en honing maken ze niet! Kortom we zijn ze liever kwijt, dan rijk. Maar is dat wel terecht? Zijn ze alleen maar nutteloos en agressief? In zijn lezing zal Sjoerd een genuanceerd geluid laten horen. De wesp speelt bijvoorbeeld een cruciale rol in ons ecosysteem. En in werkelijkheid zijn ze heel vredelievend en bovendien ontzettend fascinerend en interessant.

Tenslotte legt hij uit hoe je problemen met wespen diervriendelijk kunt oplossen.

Zaterdag 27 april

Plantenruilbeurs: bij Grytsje Kramer, Groningerstraat 5 in Vries.

Tijd: 10.00-12.00 uur. Iedereen is van harte welkom.

Op het 'Hooilandje' is Grytsje, samen met een clubje fijne vrijwilligers bezig een voedselbos te creëren. Het wordt opener van karakter dan gebruikelijk om rekening te houden met de zichtwaarde. Je zag het eerst woester worden, met

onder meer die prachtig gevallen eik. Nu worden de eerste contouren zichtbaar. Geprobeerd wordt een bestaand watertje zijn oude loop terug te geven met natuurlijke oevers. Daarna kunnen bomen en struiken geplant worden en kunnen medicinale planten een plek krijgen. Het geheel moet een voorbeeld worden hoe je duurzaam, nuttig en mooi kunt combineren. Naast planten ruilen en een rondje lopen is er thee en koffie.

Mei

Dinsdag 14 mei

Lezing: Inrichten en beheren van een bij- en vlindervriendelijke tuin door Stefan Pronk, Vlinderwerkgroep Drenthe.

Tijd: 20.00-22.00 uur. **Locatie:** dorps huis De Pan in Vries.

Bent u benieuwd hoe u bij het beheer en de inrichting van een natuurterrein, tuin of buurtpark zoveel mogelijk rekening kunt houden met wilde bijen, vlinders en andere insecten?

Tijdens zijn lezing neemt Stefan u mee in het leven, de herkenning en de relatie tussen wilde bijen en bloeiende planten. Daarnaast krijgt u tips over hoe wilde bijen, vlinders en andere insecten te helpen. Denk daarbij aan nestelplekken, bij-vriendelijke bomen en struiken, bloemrijke veldjes. Kennis die u zelf kunt gebruiken. Stefan is een deskundige- en een bijzonder interessante spreker.

NB | Voor de lezingen wordt een vrijwillige bijdrage van € 2,- gevraagd. Het adres van Dorps huis 'De Pan' is Nieuwe Rijksweg 4 in Vries.

Jeugdactiviteiten

Scholenproject IVN Vries: Werkmiddagen worden georganiseerd voor de groepen 7 van de twee basisscholen in Vries. De Holtenhoek werkt deze middagen in het Holtveen, de Vijverstee op de Welterberg.

Voor informatie rond de basisschool in Yde: paulvanderveur@gmail.com, of www.ivn.nl/vries

Colofon IVN Vries

Bestuur

Voorzitter

(Algemene zaken, PR en ledenwerving)

Peter Kwast

E: p.l.kwast@hotmail.nl

T: 06 1501 7095

Secretaris

Kees Langeveld

Houtwallen 17, 9481 ER Vries

E: secretariaat.ivnvries@gmail.com

T: 0592 543 951

Penningmeester

René Bosch

E: penningmeester@ivnvries.nl

T: 0592 54 26 76

Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09

Bestuursleden

Sipke Sikkes (plv.voorzitter)

E: sikkesvanelk@hetnet.nl

T: 0592 543497

Redactie Kornoelje

Heim Meijerink

E: hpmeijerink@hetnet.nl

Ina Maring

E: maringvanderveen@gmail.com

Joke Rosier (vormgeving)

E: rosierjoke@gmail.com

T: 06-20245425

Websitebeheerder

Anne Hielke van der Meulen

E: a.h.vd.meulen@gmail.com

T: 0592 315 924

Website

www.ivn.nl/vries

Werkgroepen

1. De Vlindertuin

Wil Folkers

E: alkasa@home.nl

T: 0592 542 732

2. Vogels

Anne Hielke van der Meulen;

E: a.h.vd.meulen@gmail.com

T : 0592 315 924

3. Jeugdactiviteiten

vacature

4. Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Tineke van den Berg

E: van.den.berg@home.nl

5. Steenuilenwerkgroep

Ronand Valstar:

E: kolenval@ziggo.nl

T: 06-20150223

6. Stichting De Vriezer Holten

(v/h De Fledders)

Eelke Riemersma; T: 0592 543 818

E: eelke.riemersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie

Kor Mulder

E: kormulder@kpnmail.nl

Sipke Sikkes

E: sikkesvanelk@hetnet.nl

Schoolprojecten

De Vijverstee, OBS: Welterberg

De Holtenhoek, CBS: Holtveen

Sipke Sikkes

E: sikkesvanelk@hetnet.nl

Heerlijk mals, ons Blonde d'Aquitaine rundvlees

De lekkerste supermarkt van Vries

Het lekkerste brood uit eigen bakkerij

Alles voor de perfecte borrel

Openingstijden: ma-vr 8.00-20.00 // za 8.00-19.00 // zo 11.00-18.00

PLUS Koetsier Vries / Oude Asserstraat 2 // Vries

SLAGER ZIELSTRA MEER DAN VLEES

Nieuwe Rijksweg 13
9481 AN Vries
0592542298

gzielstra@gmail.com
www.slagerzielstra.nl

Foto's van Dick Koelewijn, vanaf boven: vroege glazenwasser, schotse hooglander, groenlingen. Zie blz. 29